

POSTANOWIENIE

Dnia 12 maja 2016 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Romualda Spyt

w sprawie z powództwa R. B.

przeciwko A. W.

o odszkodowanie,

na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy, Ubezpieczeń Społecznych i Spraw Publicznych w dniu 12 maja 2016 r.,

na skutek skargi pozwanego o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego wyroku Sądu Rejonowego w S.

z dnia 3 czerwca 2014 r.,

odrzuca skargę.

UZASADNIENIE

Pozwany A. W. wniósł skargę o stwierdzenie niezgodności z prawem wyroku zaocznego Sądu Rejonowego z dnia 3 czerwca 2013 r., zasądzającego od pozwanego na rzecz powoda R. B. kwotę 10.000 zł.

Skarżący wskazał, że podstawę skargi stanowi „art. 424 § 2 k.p.c.” a niezgodność wyroku z prawem polega na naruszeniu art. 99 § 2 k.p., określającego górną granicę odpowiedzialności pracodawcy z tytułu odszkodowania za niewydanie w terminie świadectwa pracy oraz uzależniające zasądzenie odszkodowania od braku możliwości podjęcia przez pracownika dodatkowej pracy. Z treści pism powoda wynika, że podał on wysokość swoich zarobków brutto uzyskiwanych u skarżącego na kwotę 2.488 zł, podał też, że wobec braku

świadczenia pracy nie mógł podjąć pracy w okresie od 1 stycznia 2013 r. do 31 maja 2013 r.

Skarżący stwierdził także, że w wyniku wydanego orzeczenia doszło do wyrządzenia szkody przez skierowanie przeciwko niemu postępowania egzekucyjnego w sprawie KM ... na kwotę 10.000 zł + 1.500 zł kosztów egzekucyjnych i zwrot wydatków oraz przez zajęcie w wyniku postępowania egzekucyjnego rachunków bankowych i wierzytelności skarżącego.

Skarżący podkreślił też, że „nie odbierał korespondencji albowiem matka mieszkająca stale pod adresem [...] nie otrzymywała awiz, z tego powodu nie był obecny na rozprawie, nie odebrał ani pozwu ani wyroku zaocznego. Wyrok uprawomocnił się z dniem 12 lipca 2013 r.”.

Skarżący wywiódł, że „nie ma możliwości zaskarżenia wyroku w żaden sposób, albowiem doręczenie korespondencji odbyło się w trybie art. 139 k.p.c. i było prawidłowe”, Stwierdził, że analizował warunki wystąpienia ze skargą o wznowienie postępowania, jednakże w sprawie nie występuje żadna z podstaw wskazana w art. 401, 401¹, czy 403 k.p.c. Rozważał także możliwość wystąpienia z powództwem z art. 840 k.p.c., szczególnie, że po kontroli Państwowej Inspekcji Pracy zapłacił wszystkie zaległe składki oraz w dniu 31 maja 2013 r. wydał powodowi świadectwo pracy, jednakże analiza pism powoda wskazuje na to, że przedmiotem zasądzenia było wyłącznie „odszkodowanie za niewydanie w terminie świadectwa pracy”. Podkreślił też, że z przyczyn formalnych nie jest także dopuszczalna skarga kasacyjna, „albowiem nie było w ogóle rozstrzygnięcia Sądu drugiej instancji”.

Wedle skarżącego, Sąd pierwszej instancji, wydając zaskarżony wyrok, naruszył w istotny sposób porządek prawny, albowiem nie tylko zasądził odszkodowanie w kwocie nieprzystającej do uregulowania art. 99 § 2 k.p. i wynagrodzenia otrzymywanego przez R. B., ale także nie uzyskał żadnego dowodu, aby pracownik pozostawał bez pracy właśnie z tego powodu, że nie uzyskał w terminie świadectwa pracy.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zgodnie z art. 424¹ § 1 k.p.c. skarga o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia przysługuje od prawomocnego orzeczenia sądu drugiej instancji kończącego postępowanie w sprawie, gdy przez jego wydanie stronie została wyrządzona szkoda, a zmiana lub uchylenie tego orzeczenia w drodze przysługujących stronie środków prawnych nie było i nie jest możliwe

Od tego unormowania ustawodawca wprowadził wyjątek przewidziany w art. 424¹ § 2 k.p.c. Na podstawie tej regulacji, skarga przysługuje także - w wyjątkowych wypadkach - od prawomocnego wyroku sądu pierwszej lub drugiej instancji kończącego postępowanie w sprawie, chociaż strony nie skorzystały z przysługujących im środków prawnych, jeżeli niezgodność orzeczenia z prawem wynika z naruszenia podstawowych zasad porządku prawnego lub konstytucyjnych wolności albo praw człowieka i obywatela, chyba że jest możliwa zmiana lub uchylenie orzeczenia w drodze innych przysługujących stronie środków prawnych.

Na mocy art. 424⁵ § 1 k.p.c. skarga o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia powinna zawierać: 1) oznaczenie wyroku, od którego jest wniesiona, ze wskazaniem, czy jest on zaskarżony w całości lub w części; 2) przytoczenie jej podstaw oraz ich uzasadnienie; 3) wskazanie przepisu prawa, z którym zaskarżony wyrok jest niezgodny; 4) uprawdopodobnienie wyrządzenia szkody, spowodowanej przez wydanie wyroku, którego skarga dotyczy; 5) wykazanie, że wzruszenie zaskarżonego wyroku w drodze innych środków prawnych nie było i nie jest możliwe, a ponadto - gdy skargę wniesiono, stosując art. 424¹ § 2 - że występuje wyjątkowy wypadek uzasadniający wniesienie skargi; oraz 6) wniosek o stwierdzenie niezgodności wyroku z prawem.

Wyjątek od zasady określonej w art. 424¹ § 1 k.p.c., zgodnie z którą skarga przysługuje od orzeczenia sądu drugiej instancji, przewiduje możliwość zaskarżenia wyroku sądu pierwszej instancji i uzależnia w tym wypadku dopuszczalność skargi od kumulatywnego spełnienia dwóch przesłanek: po pierwsze - istnienia wyjątkowego wypadku, który uniemożliwił wniesienie środka odwoławczego lub środka zaskarżenia i po drugie - występowania niezgodności z prawem o kwalifikowanym charakterze, wynikającej z naruszenia podstawowych zasad porządku prawnego lub konstytucyjnych wolności albo praw człowieka i obywatela.

W orzecznictwie Sądu Najwyższego przyjmuje się jednolicie, że wyjątkowe wypadki, o których stanowi art. 424¹ § 2 k.p.c., odnoszą się także do przyczyn nieskorzystania przez stronę z przysługujących jej środków zaskarżenia. Przyczyny te muszą mieć charakter wyjątkowy w znaczeniu obiektywnym, co oznacza, że chodzi o wyjątkowe okoliczności obiektywnie uniemożliwiające stronie wniesienie środka zaskarżenia, a nie o okoliczności subiektywne, wynikające z woli lub zaniedbań strony. Wnosząc skargę o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego wyroku, strona musi zatem wykazać, że nieskorzystanie przez nią z przysługującego środka prawnego nastąpiło z wyjątkowych powodów mających charakter siły wyższej - ciężka choroba, katastrofa, klęska żywiołowa czy wyjątkowe okoliczności leżące po stronie osób trzecich, które obiektywnie rzecz biorąc uniemożliwiły wniesienie środka zaskarżenia (por. postanowienia z dnia 2 lutego 2006 r., I CNP 4/06, OSNC 2006 nr 6, poz. 113; z dnia 29 listopada 2006 r., II CNP 85/06, niepublikowane; z dnia 7 lutego 2008 r., IV CNP 217/07, OSNC-ZD 2008 nr 4, poz. 114; z dnia 10 sierpnia 2010 r., II CNP 38/10, LEX nr 603890).

Skarżący temu wymaganiu nie sprostał, gdyż przyczyny niewniesienia sprzeciwu od wyroku zaocznego skwitował jednym lakonicznym i niewiele wyjaśniającym zdaniem, że „nie odbierał korespondencji albowiem matka mieszkająca stale pod adresem [...] nie otrzymywała awiz, z tego powodu nie był obecny na rozprawie, nie odebrał ani pozwu ani wyroku zaocznego”. Z drugiej zaś strony wskazał, że „doręczenie korespondencji odbyło się w trybie art. 139 k.p.c. i było prawidłowe”.

Pozostając przy tej kwestii, podkreślić należy, że skutek doręczenia dokonanego na podstawie art. 139 § 1 k.p.c. następuje na podstawie domniemania, które może być obalone, jednak nie przez stwierdzenie o nieodebraniu pisma (por. np. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 25 sierpnia 1999 r., III CKN 621/99, OSNC 2000 nr 3, poz. 52). Odebranie pisma nie jest elementem konstrukcyjnym sposobu doręczenia określonego w art. 139 § 1 k.p.c. Takie doręczenie, określone jako zastępcze, uznaje się za dokonane bez względu na to, czy adresat zapoznał się z awizowanym pismem, a także wtedy, gdy w rzeczywistości pisma nie odebrał (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 29 sierpnia 2000 r., I CKN 699/00, LEX nr 530680). Inaczej rzecz ujmując, wykazanie,

że przeprowadzenie czynności doręczenia zastępczego nastąpiło niezgodnie z regułami objętymi art. 139 § 1 k.p.c. i przepisami rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 12 października 2010 r. w sprawie szczegółowego trybu i sposobu doręczania pism sądowych w postępowaniu cywilnym; jednolity tekst: Dz.U. z 2013 r., poz. 1350), w czym mieści się także niepozostawienie przez doręczyciela zawiadomienia o nadejściu przesyłki w drzwiach mieszkania lub w placówce pocztowej, oznacza nieskuteczność tego doręczenia (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 7 stycznia 1969 r., II CZ 208/68; OSNC 1969 nr 9, poz. 164). Jeśli natomiast strona podnosi, że nie dotarła do niej wiadomość o pozostawionym przez doręczyciela zawiadomieniu z przyczyn od niej niezależnych (niezawinionych), to właściwym środkiem obrony jest złożenie wniosku o przywrócenie terminu do dokonania czynności procesowej (art. 168 § 1 k.p.c.).

Skoro skarżący nie powziął żadnych czynności zmierzających albo do obalenia domniemania płynącego z doręczenia zastępczego, albo do przywrócenia terminu do wniesienia sprzeciwu od wyroku zaocznego, to tym samym uprawniony jest wniosek, że nie podjął nawet próby umożliwiającej skorzystanie z przysługującego mu środka prawnego. Także jeśli chodzi o niezgodność z prawem o kwalifikowanym charakterze, która wedle skarżącego miałyby dotyczyć art. 99 § 2 k.p. i wynikać z naruszenia podstawowych zasad porządku prawnego lub konstytucyjnych wolności albo praw człowieka i obywatela, wskazać należy, że z analizy treści wyjaśnień powoda ostatecznie precyzujących żądanie pozwu (złożonych na rozprawie w dniu 3 czerwca 2014 r.) wynika, że podstawę prawną roszczenia stanowił nie tylko art. 99 § 2 k.p., ale i art. 471 k.c., powód bowiem wskazywał na szkodę związaną z nieuzyskaniem zasiłku dla bezrobotnych i koniecznością zaciągnięcia pożyczki na utrzymanie rodziny (zob. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 13 października 2004 r., II PK 36/04, OSNP 2005 nr 8, poz. 106, w którym przedstawiono stanowisko, że art. 99 k.p. nie wyczerpuje odpowiedzialności odszkodowawczej pracodawcy za szkodę spowodowaną niewydaniem w terminie lub wydaniem niewłaściwego świadectwa pracy).

Nie sposób zatem przyjąć, że zachodzi wyjątek, o którym mowa w art. 424¹ § 2 k.p.c.

kc

Wniesiona skarga jest także wadliwa konstrukcyjnie, gdyż nie zawiera wszystkich elementów wymaganych przez art. 424⁵ § 1 k.p.c. Przede wszystkim skarżący nie przytoczył podstawy skargi. Nie może nią bowiem być art. 424 § 2 k.p.c. już tylko z tego względu, że art. 424 k.p.c., uchylony z dniem 1 lipca 1997 r., nie zawierał nigdy § 2. Przyjmując nawet, że doszło do omyłki pisarskiej, a skarżącemu chodziło w istocie o art. 424¹ § 2 k.p.c., trzeba podkreślić, że zgodnie z art. 424⁴ k.p.c. skargę można oprzeć na podstawie naruszeń prawa materialnego lub przepisów postępowania, które spowodowały niezgodność wyroku z prawem, gdy przez jego wydanie stronie została wyrządzona szkoda, jednak podstawą skargi nie mogą być zarzuty dotyczące ustalenia faktów lub oceny dowodów. Z oczywistych więc względów podstawy skargi nie może stanowić art. 424¹ § 2 k.p.c., określający warunek jej dopuszczalności, bowiem spełnienie wymagania przytoczenia podstaw skargi i ich uzasadnienia polega, podobnie jak w przypadku skargi kasacyjnej, na tym, że skarżący powinien wskazać, na której z przewidzianych w art. 424⁴ k.p.c. podstaw opiera skargę, następnie przytoczyć - oznaczone numerem artykułu (paragrafu, ustępu) ustawy - naruszone przepisy prawa i wyjaśnić, na czym ich naruszenie polega.

Jak wskazano wyżej, skarga o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia powinna zawierać między innymi przytoczenie jej podstaw wraz z uzasadnieniem (art. 424⁵ § 1 pkt 2 k.p.c.) oraz wskazanie przepisu prawa, z którym zaskarżony wyrok jest niezgodny (art. 424⁵ § 1 pkt 3 k.p.c.). Wymagania te są niezależne od siebie i służą realizacji różnych celów. Element konstrukcyjny skargi z art. 424⁵ § 1 pkt 2 k.p.c. jest formalnym odpowiednikiem regulacji, zgodnie z którą skargę można oprzeć na podstawie naruszenia prawa materialnego lub procesowego (art. 424⁴ k.p.c.), natomiast wymaganie z art. 424⁵ § 1 pkt 3 k.p.c. dotyczy konkretnego przepisu, z którym zaskarżane naruszenie jest niezgodne. Można zarzucić naruszenie wielu przepisów prawa materialnego lub procesowego, które mogą, lecz nie muszą spowodować niezgodności z prawem. Dlatego wskazany przepis prawa, z którym zaskarżony wyrok jest niezgodny, nie musi być jednocześnie tym przepisem, który stanowi podstawę skargi (zob. m.in. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 10 maja 2007 r., I BP 57/06, LEX nr

611387; z dnia 25 sierpnia 2010 r., II BU 2/10, LEX nr 653670 oraz wyrok z dnia 26 stycznia 2012 r., I BP 4/11, LEX nr 1135985).

Stosownie do art. 424⁸ § 1 k.p.c., Sąd Najwyższy odrzuca na posiedzeniu niejawnym skargę niespełniającą wymagań określonych w art. 424⁵ § 1 k.p.c., natomiast zgodnie z art. 424⁸ § 2 k.p.c. skarga podlega odrzuceniu także wtedy, gdy nie zachodzi wyjątek, o którym mowa w art. 424¹ § 2 k.p.c.

Mając na uwadze powyższe orzeczono jak w sentencji.